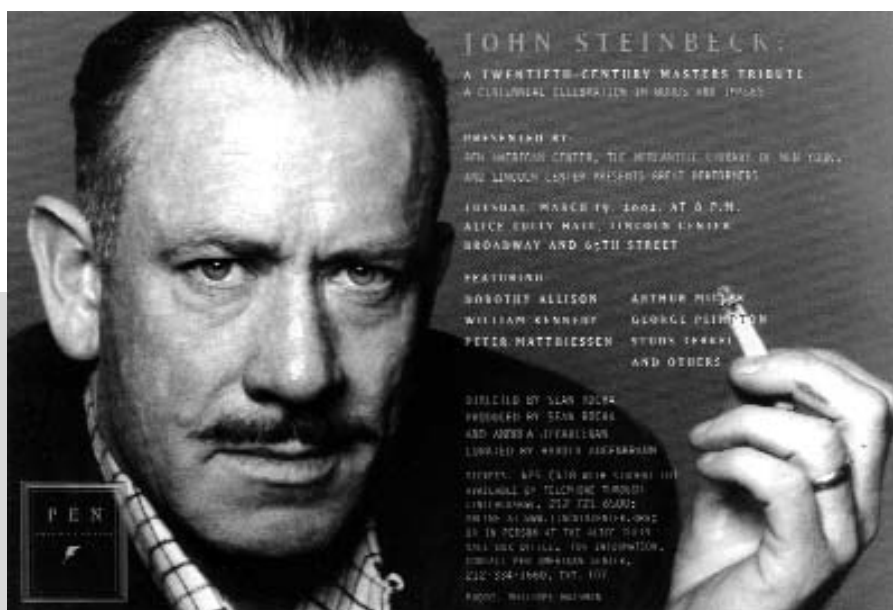

CINEMA

Terres promeses

Va obtenir el premi Pulitzer el 1940 per *The Grapes of Wrath* i el premi Nobel el 1962.

TEXT: FELIU VILAPLANA

John Earnest Steinbeck va néixer a Salinas, Califòrnia, que serà l'escenari de moltes de les seves novel·les. Abans d'esdevenir escriptor, i durant la seva joventut, va treballar en feines molt diferents (peó agrícola, empleat de laboratori, paleta i vigilant nocturn) per a poder pagar-se els seus estudis a la universitat de Stanford. Aquestes experiències laborals el marcarien profundament i li donaren el coneixement in situ de la classe treballadora, que serà la mateixa de molts dels personatges de les seves novel·les, com ara *The Grapes of Wrath* (1936, El raïm de l'ira) i *Mice to Men* (1937, Homes i ratolins), per exemple.

John Steinbeck (1902-1968) fou el component més jove del grup d'escriptors nord-americans que s'engloben dins la denominació de la generació perduda. El terme generació perduda el va cisellar Gertrude Stein, escriptora nord-americana, protectora de l'art, que es va exiliar a París des dels

anys 1920 i que servirà de nexa d'unió entre molts escriptors, i artistes en general, igualment exiliats de forma voluntària a la capital francesa. Els altres autors principals que s'engloben dins d'aquesta generació literària foren principalment: Francis Scott Fitzgerald, Ernest Hemingway, John Dos Passos i William Faulkner.

En les seves novel·les de caire més social Steinbeck sap de què parla perquè ho ha viscut. De fet, és un dels trets característics dels seus companys de generació Ernest Hemingway i Francis Scott Fitzgerald, que també escriuen sovint sobre les seves experiències. S'ha parlat, però, moltes vegades que la generació perduda fou molt influenciada per la Primera Guerra Mundial, que colpí fortament els seus autors. Ara bé, cal dir que, majoritàriament, aquest colpiment no va abastar més que la vessant purament intel·lectual. Vull dir que cap d'ells va tastar el fang de les trinxeres ni es va abraçar amb el foc enemic. >

Las uvas de la ira de John Ford . 1940

Hemingway es va dedicar, durant el conflicte, a repartir cartes i xocolatines en bicicleta per la reraguarda de l'exèrcit italià, tot i que fou ferit de manera fortuïta i molt menys honrosa del que la seva pretensió heroica hauria desitjat. En el cas de Fitzgerald, es va firmar l'armistici definitiu abans que ell acabés la instrucció. John Dos Passos, d'altra banda, va conduir ambulàncies a l'exèrcit italià. Unes experiències molt diferents de les que tindria, per exemple, l'escriptor alemany Eric Maria Remarque, que combaté des de les trinxeres alemanyes en el front occidental, i que deixà part de les seves experiències en forma de novel·la a *Res de nou a l'Oest* i *Temps d'estimar*, temps de morir. Aquests llibres tractaven la guerra com la forma més execrable de crueltat, independentment dels motius del seu origen i de la seva finalitat. Esdevingueren, doncs, al·legats antibel·licistes que el govern nazi, posteriorment, s'esmerçaria a esborrar mentre era al poder i es proposava germinar la follia col·lectiva del seu poble. És que durant una època hi havia el sentiment que els conflictes convertien en honorable a qui hi participava. Això em fa pensar en una de les reflexions d'un dels soldats de la pel·lícula *The thin red line* (1996, *La delgada línea roja*) que diu: "La guerra no ennobleix els homes, només els converteix en bèsties."

La relació d'aquesta colla d'escriptors amb el cinema va ser de tres tipologies: adaptacions cinematogràfiques de novel·les o narracions seves, realització de guions originals o adaptats per a pel·lícules i, per últim, films basats en les seves vides. Per tant, la influència que varen tenir al món del cinema fou del tot

recíproca. Potser és la primera generació d'intel·lectuals que va néixer conjuntament amb el cinema i per a la qual no era un art aliè. Diferent de generacions anteriors d'escriptors, tant americans com europeus, que van veure aparèixer el fet cinematogràfic ja madurs i que el van menysprear, majoritàriament, com un entreteniment estúpid. Per fer-nos una idea de la situació, en aquell moment els hereus tardans de la tradició literària romàntica del s.XIX escrivien les seves últimes novel·les, Henry James, Edith Wharton, Booth Tarkington, EM Foster, Washington Irving, etc. La seva obra mirava, generalment, a la tradició literària europea i hi buscava una semblança. Encara que uns escriptors com ara Mark Twain i Jack London ja havien apuntat els primers passos d'una literatura pròpiament americana.

En el cas d'Steinbeck, les novel·les que se li adaptaren al cinema foren, entre d'altres, les següents: *The Grapes of Wrath* (1940, *Las uvas de la ira*), de John Ford, *East of Eden* (1955, *Al este del Edén*), d'Elia Kazan, *Mice to Men* (1992, *De ratones a hombres*), de Gary Sinise, *La vida es así* (1942), de Victor Fleming, i *La Perla* (1946), d'Emilio Fernández. Recíprocament, Steinbeck escriuria els guions originals per a les pel·lícules *LifeBoat* (1944, *Náufragos*), d'Alfred Hitchcock, i *Viva Zapata* (1952), d'Elia Kazan.

The Grapes of Wrath, publicada el 1936, és una novel·la de tall naturalista, situada en les conseqüències socials sorgides de la gran crisi originada pel crack del 29. El llibre narra el viatge >

Al este del Edén d'Elia Kazan. 1955

de la família Joad de d'aleshores erma Oklahoma cap a les terres fèrtils i pròsperes de Califòrnia. Steinbeck ens presenta, a través de les desventures dels Joad, els valors de la dignitat i la solidaritat de les classes més baixes del estrat social. El viatge de la família a bord d'un camió desmantellat en el transcurs del qual van enterrant familiars a la mateixa cuneta de la carretera té quasi ressonàncies bíbliques que fan referència a la recerca de la terra promesa. S'entreu, però, el brot d'un esperit de dissidència que dona el títol metafòric a la novel·la i que en fa referència en un passatge on Steinbeck escriu: El raïm de l'ira ja era madur, a punt per a la barema. La novel·la, tot i el seu èxit, tingué una mala acceptació per part d'alguns estaments socials de Califòrnia que interpretaven que es qüestionava la seva integritat i fins i tot van organitzar cremades públiques d'exemplars de la novel·la.

Quatre anys després de la seva publicació, John Ford es decidí a fer-ne una versió cinematogràfica. La història té una sèrie d'elements que són comuns a l'obra de Ford: el sentit de la família com a pilar, l'orgull de classe, el viatge iniciàtic per terres desconegudes i la representació de tot això en un personatge, en aquest cas, Tom Joad. Tot això hi és present a l'eix vertebral i dramàtic del film, i també la idea que la cooperació entre els pobres és l'únic que els queda per continuar sobrevivint. La novel·la de Steinbeck és, en aquest sentit, però, força més dura, ja que no deixa ni el bri d'esperança que el film de Ford sí que perfila. I Ford ho fa de manera molt hàbil, canviant d'ordre els esdeveniments sense traïr la història.

Al este del Edén, publicada el 1952, fou una novel·la amb un fort component psicològic i basada en part en el mite bíblic de Caïm i Abel. El director Elia Kazan va portar la història a la pantalla el 1952. La versió cinematogràfica només agafa una part de la novel·la d'Steinbeck. No és una adaptació fidel, ja que s'obvien personatges tan crucials per al desenvolupament del discurs de la història com els de Samuel Hamilton i Lee, el criat xinès dels Trask. Personatge fonamental a la novel·la. Però és un melodrama molt punyent, amb un fort component psicològic que anirà creixent en aquest gènere cinematogràfic durant els anys 50 i 60, l'època de plenitud del gènere, sobretot pels films de Vincente Minnelli i Douglas Sirk.

John Steinbeck va obtenir el premi Pulitzer el 1940 per *The Grapes of Wrath* i el premi Nobel el 1962. Les seves novel·les ens fan pensar en les terres promeses, reals o abstractes, que busquen els seus personatges i que, també, cerquen els lectors en les seves pàgines.

De ratones a hombres de Gary Sinise. 1992

FONTSERE

ARTICLES PELL I VIATGE

Sant Quirze, 38
Tel. 93 725 85 41
SABADELL

MODA EN PELL I PELLETERIA

Llorenç Caballé

Escola Industrial, 22 pis · Tel. 93 725 75 59 · SABADELL

Avda. Rafael Casanova, 38 · 08206 SABADELL (Espanya)
Tel. 93 726 62 22* · Fax 93 727 00 60